

KRÓLESTWO ARABII SAUDYJSKIEJ

1. Informacje ogólne

powierzchnia:	2 150 tys. km ²
ludność:	33,1 mln mieszkańców (w tym ok. 37% imigrantów)
Głowa państwa (król):	Salman bin Abdulaziz AL-SAUD
Premier	obowiązki premiera sprawuje król
Następca tronu, Wicepremier	Muhammad bin Salman bin Abdulaziz AL-SAUD
Minister Gospodarki i Planowania	Muhammad bin Mazyad AL-TUWAYIRI
Minister Handlu i Inwestycji	Majid bin Abdullah AL-QASABI
Minister Finansów	Mohammed bin Abdullah AL-JADAAN
Minister Energii, Przemysłu i Zasobów Mineralnych	Khalid bin Abdulaziz AL-FALIH
Minister Spraw Zagranicznych,	Ibrahim AL-ASSAF
Ambasador Arabii Saudyjskiej w RP	Mohammed Hussain M. Madani
Ambasador RP w Arabii Saudyjskiej	Jan Stanisław Bury

Arabia Saudyjska jest monarchią dziedziczną. Rząd powoływany jest przez króla, który stoi na jego czele. Zgromadzenie Doradcze, organ o niewielkim znaczeniu, jest nominowane przez władze. Istnieją plany częściowo wolnych wyborów do samorządu terytorialnego i parlamentu (raczej odległa perspektywa). Nadal wiodącą rolę sprawuje rodzina królewska.

Członkostwo w organizacjach międzynarodowych: ONZ, Liga Arabska (AL), Światowa Organizacja Handlu (WTO – od 11 grudnia 2005), Panarabska Strefa Wolnego Handlu (GAFTA), Rada Współpracy Państw Zatoki (GCC), Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową (OPEC), Organizacja Arabskich Krajów Eksportujących Ropę Naftową (OAPEC), Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej (IAEA), Bank Światowy (WB), Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (IBRD), Międzynarodowy Fundusz Walutowy (IMF), Islamski Bank Rozwoju (IDB).

Główne miasta: Rijad (stolica, siedziba rodziny królewskiej – ok. 4,5 mln mieszkańców), Dżedda (2,8 mln), Mekka (1,3 mln), Medina (0,9 mln), Dammam (0,7 mln).

Język urzędowy: arabski (język angielski jest powszechnie używany w życiu gospodarczym), grupy etniczne: Arabowie (90 %), Afro-Azjaci (10 %), religia: muzułmanie (oficjalnie - 100 %).

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

Wskaźniki	2013	2014	2015	2016	2017*
PKB (w mld - PPP)	1.571	1.653	1.761	1.790	1.775
PKB na 1 mieszkańca (PPP, USD)	52 400	53 700	56 800	56 400	54 500
PKB (wzrost w %)	2,7	3,6	4,1	1,7	- 0,9
Nadwyżka/deficyt budżetowy (% PKB)	bd	- 1,9	- 14,8	- 12,8	- 8,9
Dług publiczny (% PKB)	2,7	9,3	15	13,1	17,2
Inflacja (w %)	3,5	2,7	2,2	2,0	- 0,9
Bezrobocie (w %)	11,5	11,6	11,4	11,2	bd.
Rezerwy dewizowe (mld USD)	725,7	732,4	616,4	535,8	496,4
Zadłużenie zagraniczne (mld USD)	156,7	166,1	169,8	189,3	205,1
Eksport towarów (w mld USD)	375,9	342,3	202,3	183,6	221,1
Import towarów (w mld USD.)	153,3	158,5	155,0	127,8	119,3
Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w KAS (wartość skumulowana, mld USD)	240,6	242,6	250,7	258,1	264,6
Inwestycje bezpośrednie. KAS za granicą (wartość skumulowana, mld USD)	27,1	32,5	38,0	46,5	56,1

Źródła: SA Monetary Agency, CIA */ dane szacunkowe

2. Podstawowe informacje, sytuacja gospodarcza.

Gospodarka Arabii Saudyjskiej bazuje na ropie naftowej, z silną kontrolą rządu nad głównymi dziedzinami działalności gospodarczej. Kraj posiada około 16 % udokumentowanych zasobów ropy naftowej na świecie (2. miejsce), plasuje się jako największy eksporter ropy naftowej i odgrywa wiodącą rolę w OPEC. Na sektor naftowy przypada w przybliżeniu 80% dochodów budżetowych, 45% PKB i 90% dochodów z eksportu. Arabia Saudyjska zachęca do rozwoju sektora prywatnego w celu dywersyfikacji gospodarki i znalezienia miejsc pracy dla swych obywateli. Wysiłki koncentrują się na zróżnicowaniu źródeł produkcji energii, telekomunikacji, poszukiwaniu gazu naturalnego i generalnie rozwoju różnych branż przemysłu petrochemicznego.

Ponad 6 mln pracowników zagranicznych (ok. 35 % mieszkańców kraju) odgrywa ważną rolę w saudyjskiej gospodarce, szczególnie w sektorze ropy i usług. Jednocześnie Rijad stara się zmniejszyć bezrobocie wśród swoich obywateli. Urzędnicy saudyjscy szczególnie koncentrują się na zatrudnianiu dużej populacji młodzieży, która na ogół nie posiada właściwego wykształcenia ani umiejętności technicznych koniecznych w sektorze prywatnym.

W 2014 r. Królestwo po raz pierwszy od 2009 r. musiało zmierzyć się z deficytem budżetowym. Przyszłość nie rysuje się zbyt różowo, ponieważ by zrównoważyć budżet, cena ropy winna przekroczyć 100 \$ za baryłkę, Mimo, że KAS będzie w stanie finansować wysoki deficyt przez kilka lat korzystając ze znacznych aktywów zagranicznych lub pożyczek, prawdopodobnie jednak zaczną ciąć wydatki, gdyby ceny ropy utrzymywały się na niskim poziomie.

Waluta lokalna: rial saudyjski (SAR), kurs wymiany (stały): 1 USD = 3,75 SAR.

Bogactwa naturalne: ropa naftowa (2. – po Wenezueli - największe na świecie zasoby tego surowca, a zarazem wiodąca rola w OPEC - 27-30% całości wydobycia w ramach organizacji), gaz ziemny (4. miejsce, po Rosji, Iranie i Katarze), rudy żelaza, złoto, miedź, boksyty, fosfaty.

Struktura PKB: rolnictwo – 2,6%, przemysł – 44,2%, usługi – 53.2%.

Wymiana handlowa:

- **eksport - 221,1 mld USD** w 2017 r.; w jego strukturze zdecydowanie dominuje ropa naftowa i produkty jej przetwórstwa, stanowiące około 90% całości eksportu Arabii Saudyjskiej.

Największymi odbiorcami saudyjskiego eksportu były: Japonia (12,2% udział w całości eksportu), Chiny (11,7%), Korea Południowa (9%), Indie (8,9%), USA (8,3%), ZEA (6,7%), Singapur (4,2%);

- *import* - **119,3 mld USD** w 2017 r.; przeważają w nim maszyny i urządzenia, artykuły żywnościowe, chemikalia, pojazdy samochodowe, wyroby tekstylne.

Głównymi partnerami w imporcie Arabii Saudyjskiej w 2017 r. były: Chiny (15,4% udział w imporcie ogółem), USA (13,6%), ZEA (6,5%), Niemcy (5,8%), Japonia i Indie (po 4,1%), Korea Południowa (4%).

W raporcie Banku Światowego **Doing Business 2019** oceniającym warunki prowadzenia działalności gospodarczej w poszczególnych krajach, Arabia Saudyjska zajmuje **92 pozycję** wśród 190 ujętych w rankingu gospodarek świata (również 92. pozycja w raporcie DB 2018).

Podstawową gałęzią gospodarki AS pozostaje **sektor ropy naftowej** (ok. 45% PKB i blisko 80% dochodów budżetowych), z którego wpływy walutowe (ca 90% wartości eksportu KAS) stanowią główną siłę napędową gospodarki narodowej. Drugą dźwignią rozwoju gospodarczego AS jest **sektor petrochemiczny**, bazujący na gazie naturalnym towarzyszącym ropie naftowej. Kolejnym filarem stać się ma **sektor górnictwa bogactw mineralnych**, reprezentowany przez państwowe przedsiębiorstwo Saudi Arabian Mining Company. W jego skład wchodzi 4 oddziały zajmujące się realizacją projektów o wartości ok. 7 mld USD.

Ważną rolę w polityce dywersyfikacji rozwoju gospodarczego KAS i tworzenia nowych miejsc pracy odgrywają działania na rzecz ożywienia działalności **prywatnego sektora przemysłowego**, zwłaszcza w branży produkcji energii, telekomunikacji, wydobywania gazu i petrochemii. Duże znaczenie przywiązuje się do rozbudowy **infrastruktury transportowej** (budowa ponad 20 tys. km nowych autostrad i dróg lokalnych oraz połączeń drogowych z krajami sąsiednimi, 4 lotnisk międzynarodowych i krajowych, rozbudowa portów morskich i sieci połączeń kolejowych).

Program inwestycji infrastrukturalnych:

W styczniu 2019 r. przyjęty został Krajowy Program Rozwoju Przemysłu i Logistyki (NIDL), który zakłada przygotowanie inwestycji o wartości **450 mld USD** i 1.6 mln nowych miejsc pracy, w tym w czterech kluczowych sektorach gospodarki – górnictwie, przemyśle, logistyce i energetyce. NIDL jest największą inicjatywą rozpoczętą w ramach planu reform KAS - Wizja 2030. Jego celem jest przekształcenie Arabii Saudyjskiej w „potęgę przemysłową”, zmniejszenie zależności od importu i pobudzenie gospodarki, zwiększenie wartości eksportu produktów innych niż ropopochodne.

Rynek pracy: w sektorze prywatnym jest ok. 7,3 mln zatrudnionych, z tego 80% to cudzoziemcy (dane nie uwzględniają pełnego zatrudnienia kobiet, ok. 20%). Oficjalna stopa bezrobocia oscylująca wokół 11% jest kwestionowana przez ekspertów rynku pracy i ma wynosić w rzeczywistości ok. 25%.

3. Ramy prawno-traktatowe współpracy gospodarczej

UE – Arabia Saudyjska

Umowa o współpracy (Co-operation Agreement) pomiędzy UE a GCC - podpisana w **1989 r.** Ministrowie Spraw Zagranicznych spotykają się raz w roku w ramach Wspólnego Posiedzenia Ministerialnego (Joint Council/Ministerial Meeting). Porozumienie to jest pierwszym z porozumień tzw. nowej generacji, jakie UE zawarły z państwami trzecimi. Nie ogranicza się bowiem do współpracy gospodarczej, ale zakłada - w dłuższej perspektywie - możliwość ustanowienia strefy wolnego handlu pomiędzy stronami porozumienia. Założeniem Umowy o współpracy pomiędzy UE a GCC jest ułatwienie rozwoju stosunków handlowych i otwarcie rynków towarowych.

Kwestia Porozumienia o Wolnym Handlu (FTA) w relacjach Unia Europejska (EU) - Rada Współpracy Arabskich Państw Zatoki (GCC): negocjacje UE-GCC należą do jednych z najdłużej prowadzonych, należy jednak pamiętać, że są one prowadzone nie przez dwa państwa, lecz przez dwie organizacje międzynarodowe pozostające na różnym poziomie integracji i możliwości uzgadniania stanowisk, także w zakresie relacji pomiędzy instytucjami, jak i państwami członkowskimi. Rozmowy rozpoczęto w 1990 r. Pomimo kilkunastu rund spotkań technicznych i politycznych nie osiągnięto pełnego porozumienia, w związku z czym negocjacje w końcu 2008 r. zostały zawieszono.

Polska – Arabia Saudyjska

- **Umowa ramowa o współpracy** w dziedzinie gospodarki, handlu, inwestycji, techniki, kultury, turystyki, młodzieży i sportu z 2003 r. (*obowiązująca od 19.08.2004 r.*)
- **konwencja w/s unikania podwójnego opodatkowania** z 2011 r. (*obowiązująca od 1.06.2012 r.*).

4. Wymiana handlowa z Polską

Wartość obrotów handlowych z KAS systematycznie rośnie. W 2016 r. ich poziom, po raz pierwszy w historii, przekroczył 1 mld USD. W roku 2017 był on bliski 1.5 mld USD, odnotowaliśmy też - po raz pierwszy w tej dekadzie - ujemne dla Polski saldo w wymianie handlowej z KAS, będące wynikiem zwiększonych zakupów ropy naftowej w tym kraju (od 2016 r. realizuje je grupa LOTOS S.A. w ramach kontraktu, który będzie generował podobne wyniki w kolejnych latach). W 2018 r. odnotowaliśmy kolejny rekordowy wynik – ponad 2 mld USD w polsko-saudyjskich obrotach handlowych.

<i>mIn USD</i>	2014	2015	2016	2017	<i>Dynamika 2016 = 100%</i>	2018	<i>Dynamika 2017 = 100%</i>
Eksport	693,8	632,1	743,1	651,5	87,7	849,0	130,3
Import	61,0	179,8	606,7	801,8	132,2	1 238,5	154,5
Obroty	754,8	811,9	1349,8	1453,3	107,7	2 087,5	143,6
Saldo	632,7	452,3	136,3	- 150,2		- 389,5	

Źródło: GUS

Główne pozycje w polskim eksporcie do Arabii Saudyjskiej w 2018 r. (powyżej 10 mln USD):

- ✓ wagony osobowe i towarowe dla metra i kolei – 164,9 mln USD 19,4%
- ✓ pszenica – 159,0 mln USD 18,7%
- ✓ sery i twarogi – 42,3 mln USD 5,0%
- ✓ brzytwy i maszynki do golenia – 39,1 mln USD 4,6%
- ✓ pieczywo cukiernicze, ciastka – 30,2 mln USD 3,5%
- ✓ autobusy i mikrobusy – 25,7 mln USD 3,0%
- ✓ meble (bez mebli do siedzenia) – 23,0 mln USD 2,7%
- ✓ przetwory z mąki i grysiu (dla niemowląt) – 21,4 mln USD 2,5%
- ✓ wyroby cukiernicze, bez kakao – 21,1 mln USD 2,5%
- ✓ aparatura elektryczna do przełączania obwodów – 20,3 mln USD 2,4%
- ✓ urządzenia i przyrządy optyczne – 19,5 mln USD 2,3%
- ✓ odczynniki laboratoryjne – 15,2 mln USD 1,8%
- ✓ izolowane druty, kable i inne przewody elektryczne – 13,0 mln USD 1,5%
- ✓ turbiny gazowe – 11,7 mln USD 1,4%.

Główne towary w imporcie z Arabii Saudyjskiej w 2018 r.:

- ✓ ropa naftowa – 1 046,0 mln USD 84,5%
- ✓ polimery etylenu – 75,6 mln USD 6,1%
- ✓ polipropylen – 26,1 mln USD 2,1%
- ✓ żywice – 16,8 mln USD 1,4%
- ✓ wyroby z tworzyw sztucznych (płyty, arkusze, folie itp.) – 15,8 mln USD 1,3%
- ✓ włókniny – 9,4 mln USD 0,8%.

Wg danych GUS za **1. półrocze 2019 r.**, polsko-saudyjskie obroty handlowe wyniosły **1.096,3 mln USD** (wzrost o 22,4% w porównaniu z analogicznym okresem 2018 r.), w tym polski eksport – 326,8 mln USD (spadek o 20,3%), natomiast import – 769,5 mln USD (wzrost o 58,5%).

Obserwowany od 2017 r. ujemny dla nas bilans w obrotach handlowych z KAS może ulec dalszemu pogłębieniu, m.in. wskutek realizacji umowy, jaką w marcu 2019 r. zawarł PKN Orlen z Saudi Aramco, największą firmą paliwową na świecie (*kontrakt opiewa na zakup ok. 800 tys. ton ropy w okresie od*

maja do października br.). Zawarcie umowy oznacza **dalszą dywersyfikację kierunków dostaw ropy do Polski**, przyczyniając się do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego kraju.

Arabia Saudyjska jest najbardziej rozwiniętym gospodarczo krajem arabskim (25% PKB całego świata arabskiego), dysponującym znacznymi zasobami kapitałowymi i największym w regionie potencjałem importowym. W ostatnich latach była (z uwzględnieniem reeksportu) największym finalnym odbiorcą polskiego eksportu w gronie państw członkowskich Rady Współpracy Państw Zatoki oraz strategicznie ważnym partnerem gospodarczym Polski w regionie.

5. Współpraca inwestycyjno-kapitałowa

Wg danych NBP, stan zobowiązań z tytułu **saudyjskich BIZ w Polsce** na koniec 2017 r. był ujemny i wyniósł -1 mln USD. Na tę wartość składały się: ujemna wartość instrumentów dłużnych (-1,5 mln USD) oraz dodatnia w kategorii akcje i inne formy udziałów kapitałowych (0,5 mln USD). Największe saudyjskie inwestycje w Polsce to Ośrodek Konia Arabskiego koło Płońska (Al Khalediah Stud), zakłady spółek Amiantit Group (zbiornikisystemy rurociągowy), Zamil Steel (budowa hal i magazynów) oraz otwarcie biura handlowego koncernu petrochemicznego SABIC, który wybudował centrum logistyczne w Polsce. Saudyjski kapitał w Polsce obejmuje także inwestycje giełdowe oraz szereg inwestycji prywatnych saudyjskich biznesmenów w sektorze nieruchomości (np. Verity Group). Niestety, w statystykach nie są uwzględniane inwestycje kapitałowe poniżej 1 mln USD oraz pośrednie inwestycje saudyjskie dokonane poprzez fundusze międzynarodowe.

Z kolei, stan należności z tytułu **polskich BIZ w Arabii Saudyjskiej** na koniec 2017 r. osiągnął wartość 0,5 mln USD, czyli był o ok. 0,4 mln USD niższy niż rok wcześniej. Wśród polskich firm, które zainwestowały w Arabii Saudyjskiej są m.in. producent urządzeń elektroenergetycznych ELEKTROBUDOWA SA, która w 2008 r. zarejestrowała w Rijadzie spółkę „Audi Elektrobudowa” LLC i objęła w niej 33% udziałów; firma BIO-GEN, zajmująca się badaniami i wdrażaniem biotechnologii z zakresu szeroko rozumianego rolnictwa, która podpisała umowę z Agriculture Solutions House ASH. Celem tej współpracy będzie opracowywanie nowych technologii i produktów dostosowanych do specyfiki lokalnych rynków.

Inne spółki polsko-saudyjskie na terytorium KAS:

- Polimer Arabia Ltd. utworzona przez Polimer-Mostostal Siedlce S.A. i przedsiębiorców KAS;
- Biatel Arabia (z udziałem Biatel S.A. i saudyjskiej Almashrik Co.) - branża telekomunikacji i IT;
- PW Elektronika z firmą saudyjską Batterjee;
- Gulf Trade Sp. z o.o.

Arabia Saudyjska wdraża wiele programów rozwojowych mających na celu uniezależnienie od rynku petrochemicznego. Drogą do osiągnięcia tego celu ma być zwiększenie udziału sektora prywatnego w PKB. Kraj ten widzi swoją przyszłość jako najbardziej zaawansowane technologicznie państwo świata, stąd też poszukuje innowacyjnych, specjalistycznych firm zajmujących się nowoczesnymi technologiami, big data, rozwojem infrastruktury cyfrowej i technologiami związanymi z sektorem energii odnawialnej. Arabia Saudyjska jest przyszłościowym kierunkiem ekspansji polskich firm.

6. Dostęp do rynku

Dostęp do rynku dla polskich towarów i usług.

Na konkurencyjność polskiego eksportu wpływa kilka istotnych czynników: cena, marka produktu, referencje użytkowania w krajach Bliskiego Wschodu, oferowane finansowanie lub kredyt kupiecki, termin dostawy i – w przypadku nieznanych dotąd na rynku produktów – gotowość dostarczenia darmowych próbek. Polska, podobnie jak inni nowi członkowie UE, jest postrzegana jako potencjalny dostawca towarów porównywalnych jakościowo z zachodnioeuropejskimi, jednakże po odpowiednio konkurencyjnych cenach.

Saudyjskie bariery i utrudnienia administracyjne w eksporcie i współpracy gospodarczej:

- ✚ restrykcyjne podejście SASO (Saudi Arabian Standard Organization), kierującej się normami znacznie odbiegającymi od europejskich oraz stosującej kosztowne i długotrwałe procedury

kwalifikacyjne dopuszczania artykułów spożywczych i medycznych do obiegu towarowego na rynku saudyjskim. Do kompetencji utworzonej w 2007 r. Saudyjskiej Agencji ds. Żywności i Leków (Saudi Food & Drug Authority - SFDA), uwzględniającej normy i postanowienia WTO, należy monitorowanie pod względem bezpieczeństwa zdrowia publicznego artykułów żywnościowych, lekarstw i sprzętu medycznego;

- + zakaz importu wyrobów z wieprzowiny i alkoholu oraz szeroko interpretowany zakaz dystrybucji publikacji "sprzecznych z islamem", co eliminuje te grupy towarowe oraz powoduje konieczność przygotowywania oddzielnych materiałów promocyjnych na rynek saudyjski;
- + zróżnicowane traktowanie przez władze fiskalne firm zagranicznych (20-procentowy podatek dochodowy) i saudyjskich (płacą "zakaat" – podatek religijny /7,5 % od wartości obrotu/);
- + brak (poza głównymi koncernami państwowymi, np. SABIC, SAUDI ARAMCO, działającymi zgodnie z odrębnymi regulacjami całkowicie kompatybilnymi z praktyką czołowych firm światowych) jednolitych przepisów regulujących dostęp do sfery zakupów publicznych oraz ograniczony dostęp do odpowiednich informacji;
- + złożone przepisy (także formalności) dotyczące zatrudniania obcokrajowców, działalności biznesowej i praktyka wizowa (przy dłuższym pobycie obowiązek posiadania tzw. sponsora);
- + brak rozwiniętego systemu dostępu do informacji handlowych i danych statystycznych, zwłaszcza w języku angielskim;
- + stosunkowo wysokie koszty udziału w imprezach targowych i wystawienniczych na terenie KAS (ceny stoisk, promocji towarów, biletów lotniczych i hoteli).

Należy podkreślić, iż większość powyższych barier i utrudnień jest stopniowo usuwana przez władze saudyjskie w ramach procesu reform dostosowawczych do wymogów WTO oraz liberalizacji działalności gospodarczej w KAS. Proces ten ma jednak charakter długofalowy, a zmiany nie są jednolicie wdrażane przez poszczególne urzędy i instytucje saudyjskie.

Lista saudyjskich sektorów gospodarczych zamkniętych dla inwestycji zagranicznych (tzw. lista negatywna) jest systematycznie weryfikowana i redukowana przez Najwyższą Radę Ekonomiczną (SEC), z uwzględnieniem zobowiązań wynikających z akcesji do WTO. Podjęła ona m.in. decyzję zezwalającą na inwestycje zagraniczne w następujących sektorach gospodarki: usługi ubezpieczeniowe i dystrybucyjne, handel hurtowy i detaliczny włącznie z handlem detalicznym artykułami medycznymi i prowadzeniem aptek prywatnych, transport lotniczy i kolejowy oraz usługi telekomunikacyjne. Z listy negatywnej zostały również wyłączone: prowadzenie agencji handlowych (za wyjątkiem praw franszyzy), sektor dystrybucji filmów kinowych i kaset magnetowidowych oraz usługi transmisji satelitarnej.

Wprowadzie sektor produkcji ropy naftowej pozostaje nadal zamknięty dla inwestycji zagranicznych, jednakże otwarty przed nimi usługi dla sektora wydobywczego. Niedostępne dla inwestorów zagranicznych pozostają także m.in. usługi turystyczne związane z pielgrzymkami religijnymi Hadż i Umrah oraz sektor nieruchomości w Mekce i Medynie, usługi pośrednictwa na saudyjskim rynku pracy, prowadzenie banków krwi i stacji surowic antytoksykacyjnych oraz ośrodków kwarantanny.

Nabywanie i wynajem nieruchomości.

Zgodnie ze zobowiązaniami akcesyjnymi KAS do WTO, zmiany mają ulec w najbliższej przyszłości przepisy dotyczące nabywania i wynajmu nieruchomości - obecnie cudzoziemcy mogą wynajmować nieruchomości na cele prywatne i komercyjne; natomiast nabywać nieruchomości tylko na cele inwestycyjne.

Ochrona własności przemysłowej i intelektualnej.

Rada Ministrów KAS ratyfikowała (XII 2007) wspólne ustawodawstwo państw RWPZ w zakresie ochrony marek handlowych, które zapewnia 10-letni okres ochrony po ich zarejestrowaniu. Wprowadzane stopniowo są także inne regulacje prawne w zakresie ochrony praw własności intelektualnej i przemysłowej zgodne ze standardami międzynarodowymi.

7. Działania na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej

- ✓ **lipiec 2007** - wizyta w Polsce **ministra ropy i zasobów mineralnych A. Al-Naimi** oraz jego deklaracje, iż Arabia Saudyjska jest otwarta na współpracę z Polską w sektorze energetycznym
- ✓ **lipiec 2009** - wizyta w Polsce saudyjskiej misji gospodarczej; podczas spotkań ministrowie resortów gospodarczych zachęcali Saudyjczyków do udziału w procesie prywatyzacji spółek Skarbu Państwa
- ✓ **kwiecień 2012 r.** - oficjalna **wizyta Premiera D. Tuska** w Arabii Saudyjskiej, w trakcie której zorganizowane zostało Forum Biznesu
- ✓ **grudzień 2013 r.** - z wizytą oficjalną w Arabii Saudyjskiej przebywał **Prezydent B. Komorowski**, wraz z ponad 30-osobową grupą polskich przedsiębiorców
- ✓ **październik 2016 r.** – wizyta w KAS Podsekretarza Stanu w MR R. Domagalskiego z misją przedsiębiorców zorganizowaną przez Krajową Izbę Gospodarczą.

8. Potencjalne dziedziny współpracy

- **Sektor rolno-spożywczy:** dostawy produktów mleczarskich, mięsa i wyrobów mięsnych (drobiowych i wołowych), przetworów warzywnych, świeżych i mrożonych owoców, soków i koncentratów owocowych, wyrobów piekarniczych i cukierniczych, w tym czekoladowych, a także transfer technologii przetwórstwa żywności, maszyn i urządzeń dla małych zakładów produkcyjnych, m.in. piekarniczych i cukierniczych oraz tworzenie joint ventures w tej branży w AS;
- **Wyroby przemysłu drzewno-papierniczego:** meble biurowe, szpitalne, hotelowe i domowe, materiały i stolarka budowlana, ścier drzewny, papier (opakowaniowy, gazetowy) i tektura, artykuły higieniczne z papieru;
- **Produkty chemiczne, tworzywa sztuczne, wyroby gumowe i szklane, ceramika:** m. in. kosmetyki (gł. perfumy i wody toaletowe), szkło budowlane i dekoracyjne, panele, płytki ceramiczne, włókna syntetyczne, opony samochodowe;
- **Przemysł metalurgiczny:** dostawy metali i wyrobów z metali nieszlachetnych, wyrobów z metali kolorowych, zwłaszcza miedzi, konstrukcji przemysłowych (kątowniki, profile, rury itp. dla przemysłu naftowego i gazowego, szyny kolejowe), jak również tworzenie joint ventures w zakresie dystrybucji i sprzedaży artykułów hutniczych;
- **Sektor energii elektrycznej, gospodarki wodnej i ochrony środowiska:** projektowanie i wykonawstwo obiektów energetycznych, linii transmisyjnych energii elektrycznej i stacji transformatorowych, dostawy urządzeń: kotłów, turbin, transformatorów, kabli, silników oraz innego sprzętu elektrycznego, w tym oświetleniowego, budowa sieci wodno-kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków, dostawy technologii i urządzeń ochrony środowiska, usługi software dla sektora energetycznego i gospodarki wodnej;
- **Przemysł obronny:** potencjalne tematy polskiego eksportu i współpracy naukowo-technicznej w tym sektorze to dostawy sprzętu i amunicji wojskowej dla potrzeb sił zbrojnych i specjalnych AS, środków ochrony osobistej, m. in. kamizelek ochronnych i masek gazowych, dostawy małych samolotów, śmigłowców oraz łodzi desantowych i kutrów patrolowych, dostawy radarów, sprzętu telekomunikacyjnego i radiolokacyjnego, dostawy wojskowych szpitali polowych oraz wyposażenia sanitarno-medycznego;
- **Inne potencjalne dziedziny rozwoju polskiego eksportu:**
 - **przemysł maszynowy i górnictwo** - dostawy pojazdów samochodowych, silników wysokoprężnych; lekkiego sprzętu pływającego, m.in. jachtów i łodzi motorowych, maszyn, urządzeń i sprzętu górniczego oraz usługi techniczne;
 - **budownictwo drogowe i kolejnictwo** - udział firm polskich (jako podwykonawców) w budowie sieci transportu miejskiego; projektowanie i budowa linii kolejowych w AS (w ramach konsorcjów międzynarodowych), dostawy taboru kolejowego;
 - **lotnictwo cywilne** - dostawy samolotów i helikopterów dla celów rolniczych, sanitarnych i pożarniczych oraz usługi w zakresie ochrony przeciwpożarowej i opylania pól;

- **gospodarka morską** - dostawy statków handlowych, rybackich i baz przetwórczych; projektowanie, budowa portów handlowych i rybackich; budowa i wyposażenie stoczni morskich, szkolenia dla średniego i wyższego personelu pływającego;
- **telekomunikacja i IT** - dostawy sprzętu i oprogramowania dla branży telekomunikacyjnej oraz organizacja szkoleń zawodowych w Polsce;
- **ochrona zdrowia** - dostawy sprzętu szpitalnego, diagnostycznego i laboratoryjnego; współpraca naukowo-badawcza, szkolenie personelu medycznego (podstawowe oraz specjalistyczne - m.in. dziedzinie kardiochirurgii, ortopedii i rehabilitacji); odpłatne leczenie i rehabilitacja pacjentów saudyjskich w polskich ośrodkach ochrony zdrowia;
- **turystyka** - współpraca między polskimi i saudyjskimi biurami podróży; inwestycje saudyjskie (pośrednie i bezpośrednie) w polskie hotele, sanatoria, domy wczasowe itp.

9. Placówki dyplomatyczne i przedstawicielstwa handlowe

- **Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Królestwie Arabii Saudyjskiej**
Al-Warood Area 20, Abdullah Bin Jafar Street, P.O. Box 94016, Riyadh 11693
tel.: (+966 1) 4549274, 4508889, 4549089, faks: (+966 1) 4549210
e-mail: rijad.amb.sekretariat@msz.gov.pl, strona internetowa: www.rijad.msz.govpl

Zagraniczne Biuro Handlowe PAIH w Rijadzie
Tel.: +966 532 567 366 radoslaw.kyc@paih.gov.pl
- **Ambasada Królestwa Arabii Saudyjskiej w Rzeczypospolitej Polskiej**
ul. Wiertnicza 30, Warszawa
tel.: (22) 160 50 00, faks: (22) 223 33 22
e-mail: plemb@mofa.gov.sa